

Spojrzenie na wrześniowe niebo

"Jeśli wrzesień będzie ciepły i suchy - pewnie październik nie oszczędzi nam pluchy"

To przysłowie budzi w nas nadzieję, iż po gorącym lecie, czekać nas będzie czas pięknej, stabilnej i prawdziwie jesiennej pogody. Wrzesień, poza wydarzeniami historycznymi, związany jest z powrotem dzieci i młodzieży do zreformowanych szkół, zaś na niebie to okres równowagi między długością dnia i nocy. Te ostatnie są już coraz dłuższe i często bezchmurne, co sprzyja obserwacjom astronomicznym. Wiele ciekawych zjawisk będziemy mogli zaobserwować na wrześniowym niebie. Postarajmy się w tym celu wykorzystać, z dala od miejskich świateł, wolny wieczór, aby chociaż przez chwilę spojrzeć w rozgwieżdżone niebo, by podziwiać gołym okiem Drogę Mleczną rozciągającą się przez cały nieboskłon od północnego do południowego horyzontu.

Korzystaliśmy, na ile to było tylko możliwe, z uroków tegorocznego lata, a tymczasem - ani nie spostrzeżliśmy się kiedy - **Słońce** w swej wędrówce po *Ekliptyce* systematycznie podążało ku równikowi niebieskiemu, przez co jego deklinacja - czyli wysokość nad równikiem - malała, a w związku z tym dni stawały się nieubłagane coraz to krótsze. Nad ranem, 23 września o godz. 09.50, **Słońce** znajdzie się na równiku niebieskim - w punkcie *Wagi* - po czym "przejdzie" z półkuli północnej nieba na południową i tym samym rozpocznie się astronomiczna *Jesień*.

Niezależnie od tego faktu w Niepołomicach w dniu 1 września **Słońce** wschodzi o godz. 5.54 a zachodzi o godz. 19.25, natomiast 30 września wschodzi o godz. 6.38 a zachodzi o 18.21, zatem w ciągu tego miesiąca ubędzie nam dnia w Małopolsce o 108 minut! Skutkiem istnienia zjawiska refrakcji w atmosferze ziemskiej - wszystkie obiekty na niebie widzimy wyżej niż są one w rzeczywistości - faktyczne zrównanie długości dnia z nocą będzie dopiero 25/26 września. Ponadto w piątek 27 września planowana jest *Małopolska Noc Naukowców* - będą m. innymi: drzwi otwarte w MOA w Niepołomicach, OA UJ na Bielanach. Oby tylko dopisały nam wtedy humory, a przede wszystkim pogoda obserwacyjna.

Jeśli chodzi o stan aktywności magnetycznej naszej gwiazdy, to w tym miesiącu, podobnie jak to było w wakacje, należy się spodziewać braku lub ewentualnie bardzo małej ilości plam, pochodni, czy protuberancji na jej tarczy. **Słońce** znajduje się bowiem w stanie minimalnej aktywności między 24 a 25 cyklem jedenastoletnim.

Natomiast ciemne, prawie bezksiężycowe noce, dogodne do obserwacji astronomicznych wystąpią w pierwszym i ostatnim tygodniu września, bowiem **Księżyc** rozpocznie ten miesiąc po sierpniowym nowiu podążając do pierwszej kwadry, która przypadnie w dniu 6 IX o godz. 05.10, pełnia będzie 14 IX o godz. 06.33, ostatnia kwadra 22 IX o godz. 04.41 i nów 28 IX o godz. 20.26. **Księżyc** znajdzie się w apogeum (najdalej od **Ziemi**) 13 IX. o godz. 16, a w perygeum (najbliżej nas) będzie 28 IX o godz. 04. Natomiast kolejno: 8 IX **Księżyc** zakryje

Saturna, a 9 IX *Plutona*. U nas wieczorami widoczne będą niestety tylko ich wzajemne zblżenia na niebie.

Jeśli chodzi o planety, to **Merkurego** można będzie obserwować bardzo nisko nad zachodnim horyzontem nieba ale dopiero w ostatnim tygodniu września. **Wenus** i **Mars** kryją się w promieniach **Słońca** i są w tym miesiącu niewidoczne z **Ziemi**. Natomiast w gwiazdozbiorze *Wężownika* możemy obserwować na wieczornym niebie **Jowisza** ze swoją wspaniałą gromadką galileuszowych księżyców. Za nim dzielnie kroczy na niebie **Saturn** przystrojony w pierścienie z satelitą Tytanem, których to możemy podziwiać już przez niewielką lunetę, bowiem gości on w gwiazdozbiorze *Strzelca*. Po południu w dniu 8 IX **Księżyc** zakryje **Saturna**, a u nas tegoż dnia z wieczora można będzie obserwować tylko ich zblżenie na nieboskłonie. **Uran** będzie widoczny od północy w gwiazdozbiorze *Byka*, bowiem dopiero w dniu 28 X będzie w opozycji do **Słońca**. Natomiast w gwiazdozbiorze *Wodnika* przez całą noc można obserwować **Neptuna**, który 10 IX będzie w opozycji do **Słońca**, ale do jego obserwacji trzeba się już posłużyć chociażby małą lunetką.

Aby w tym powakacyjnym miesiącu móc obserwować **Księżyc** i jego zblżenia do planet, najłatwiej będzie skorzystać z lunet Młodzieżowego Obserwatorium Astronomicznego w Niepołomicach, które aktualnie jest w przebudowie przy ul. Mikołaja Kopernika 2 - szczególnie tu polecam *Małopolską Noc nAUKOWCÓW 27 września*, bowiem wtedy też znajdziemy się szczęśliwie nieomal u progu października, okresu - miejmy nadzieję - prawdziwie *Babiego Lata* i rozpoczynającego się nowego roku akademickiego. Na zakończenie zapamiętajmy staropolskie przysłowie:

"Tej jesieni świat się zmieni"